

Els Estats Units i Europa

Lluís Foix* | llfoix@gmail.com

VISTA PRÈVIA

A cada EINES, el Navegador ens serveix per intentar complementar les aportacions teòriques amb l'anàlisi d'un país que ens serveixi per exemplificar el tema central del número. Però associar el projecte de la UE amb una altra experiència no és fàcil en tractar-se d'una construcció política innovadora. Tan innovadora com ho va ser el naixement dels EUA a les darreries del segle XVIII.

Comparar el federalisme dels Estats Units d'Amèrica (EUA) amb el projecte de construcció europea és comparar una història constitucional acabada, que funciona ininterrompudament i amb èxit des de fa més de dos segles, amb una realitat política que s'està construint i encara no està consolidada políticament, tot i que els avenços assolits en els últims 50 anys són molt remarcables.

Els EUA són un país on la seva gran tradició és la seva joventut. Europa és vella, devastada per nombroses guerres, amb fronteres que fins fa molt poc barraven el pas als ciutadans d'altres estats que no eren acceptats pel simple fet que tenien un sistema polític diferent.

És la història la que fa els pobles. Per això és imprescindible fer un recorregut esquemàtic per la història a fi i efecte de poder establir les diferències entre el federalisme dels EUA i els avenços de la unitat política europea fins avui. La nord-americana és molt curta i la d'Europa és massa llarga, mil·lenària, trasbalsada per tota mena

* Periodista

Comparar el federalisme dels EUA amb la UE és comparar una història acabada amb èxit amb una realitat política que s'està construint i encara no està consolidada políticament

de conflictes polítics, econòmics, religiosos i socials. El general Charles De Gaulle (1890-1970) deia que per fer França han estat necessaris deu segles i 40 reis. I afegia que els segles són l'únic producte que no es fabrica sintèticament, ja que per construir segles fan falta segles.

La realitat europea d'avui és fruit d'un tortuós trajecte per definir la identitat política i social que comença amb la descomposició de l'Imperi Romà (segle I aC – 476 dC) fa 1500 cents anys. Calen gairebé deu segles per definir l'organització política en estats nació, i s'esmercen cinc segles més per determinar quines nacions tenien dret a ser considerades estats.

En tot aquest llarg període, la lluita es planteja en termes de pugnes entre l'Església i l'Estat, en si el poder màxim l'exercita el Papa o l'Emperador, en si els catòlics o els protestants prevalen en la cristiandat, en si els imperis dinàstics, els estats nació o les ciutats independents són la forma més idònia per governar els pobles.

Una mirada a l'atles històric d'Europa ens explica que les fronteres s'han modificat per raons que res tenen a veure amb els interessos de les persones i encara menys amb les seves arrels culturals. Els tractats els signen les monarquies, els senyors feudals o els papes, com a conseqüència de guerres perdudes o guanyades. Un ciutadà de Dijon, per exemple, tan aviat és un borgonyó com un ciutadà de França. El mateix es pot dir dels rossellonesos que passen de ser catalans a convertir-se en francesos per un tractat internacional.

Aquestes baralles sempre han estat sagnants, ja sigui en els camps de batalla o en la lluita contra els heterodoxos en matèries polítiques o religioses. Els mahometans i els jueus són foragitats de la península Ibèrica el segle XV, mentre que els albigesos són aniquilats del sud de França dos segles abans. Polònia ha sobreviscut com una nació sobre rodes, escapçada a vegades pels alemanys i altres cops pels russos.

Al final del segle XIX, sembla que amb la unitat d'Itàlia i d'Alemanya es fixa definitivament el mapa polític europeu, enterrant els conceptes obsolets que venien de la llunyania de la Roma imperial. Però un clar exemple de la fragilitat de les fronteres europees són els vells territoris d'Alsàcia i Lorena. Després de la Revolució Francesa (1789-1799) els alsacians, majoritàriament de parla alemanya i religió protestant, decideixen formar part de França. Però després de la humiliació de França en la guerra contra Prússia de 1870 –que comporta el naixement del I Reich alemany (1871-1918), signat amb gran cerimònia al Palau de Versalles– Alsàcia i Lorena esdeven de nou alemanyes fins que, a causa de la política de germanització forçosa, accepten gratament retornar a França després de la Primera Guerra Mundial (1914-1918). Finalment, de 1940 a 1945 tornen a ser alemanyes per esdevenir definitivament franceses després de la derrota del nazisme.

La Primera Guerra Mundial, coneguda també com a Gran Guerra, fa caure quatre grans imperis: l'alemany, l'otomà, el rus i l'austrohongarès. Es torna a refer el mapa

**La història és el que fa els pobles.
La nord-americana és molt curta
i la d'Europa mil·lenària, traspalsada
per tota mena de conflictes polítics,
econòmics, religiosos i socials**

dels estats europeus impulsats per la doctrina de l'auto-determinació del president nord-americà, Woodrow Wilson (1856-1924), que arriba a Europa amb un gran vaixell carregat de cartògrafs, filòsofs i politòlegs per tal d'establir les noves fronteres nascudes de les cendres dels imperis caiguts.

El principi de la raó d'estat –inventat per la França del cardenal Richelieu (1585-1642) el segle XVII, indiferent a la moral i als interessos aliens– s'ensorra en matèria de política internacional després de la Gran Guerra. El president Wilson diu als europeus que a partir de llavors el sistema internacional ha de basar-se en l'autodeterminació ètnica i no en l'equilibri de poders. S'incorpora el principi de la seguretat col·lectiva que és reafirmat amb contundència pels presidents Franklin Roosevelt (1882-1945) i Harry Truman (1894-1972) després de 1945. La política internacional inspirada per aquest principi és d'invenió americana i, fins fa molt poc, ha funcionat sota la seva tutela.

Nacions com Estònia, Letònia i Lituània recuperen la seva sobirania i són proclamats estats. També Polònia veu complert el vell somni d'esdevenir novament un estat nació després de viure amb angoixa sota els capricis territorials dels tsars de Rússia i dels reis de Prússia. Hongria, Txecoslovàquia, Bulgària i Romania sorgeixen de les despulls de l'Imperi Austrohongarès, entrant en el mapa dels nous estats europeus. A l'origen d'aquella devastadora guerra, l'assassinat a Sarajevo de l'arxiduc d'Àus-

tria Francesc Ferran (1863-1914) –l'hereu de la corona dels Habsburg–, el 28 de juny de 1914, es forma un regne dels eslaus del sud, el que Salvador de Madariaga (1886-1978) anomena el «ventre d'Europa», i neix una monarquia que oficialment es designa com a Regne dels serbis, croates i eslovens fins el 1929, en què es converteix en Iugoslàvia. I el que comença com una noble idea per pacificar els sempre conflictius Balcans, acaba en guerres, destrucció, pobresa i odís mutus fins que el 2003 desapareix definitivament el nom de Iugoslàvia, prosseguint amb l'aparició de diverses nacions i estats que s'inicia amb la independència d'Eslovènia el 1991, alguns dels quals encara no estan del tot assentats en el mapa europeu actual.

De la mateixa manera, Irlanda aconsegueix la independència de la Gran Bretanya el 1923, després d'una llarga lluita contra la dominació britànica que encara es queda fins avui sis dels nou comtats de l'Ulster.

La Segona Guerra Mundial (1939-1945) es pot interpretar com una guerra civil europea en la que hi participaren les dues ideologies totalitàries i les democràcies britànica i nord-americana. En resulta fatídicament un nou esquinçament de les fronteres europees que, en realitat, dibuixen dues demarcacions territorials marcades per dos sistemes militars, polítics i econòmics antagònics que divideixen en dos el vell continent: l'Europa controlada pel Kremlin i la que es recupera sota el paraigües militar i econòmic dels EUA.

La realitat europea és fruit d'un tortuós trajecte per definir la identitat política i social, marcat per la lluita entre l'Església i l'Estat, entre catòlics i protestants, entre imperis dinàstics...

Així comença la Guerra Freda (1947-1991), que continua la caiguda del Mur de Berlín (1989) i les successives recuperacions de les sobirania nacional que es conquereixen en acabar la Primera Guerra Mundial. Les tres repúbliques bàltiques són simplement xuclades per la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) mentre que bona part d'Europa Central queda controlada pel Kremlin. Dos blocs militars s'aixequen al bell mig del continent, com una amenaça preventiva però real que atemoreix a milions de ciutadans europeus durant més de dues generacions.

És al llarg de les dècades de 1940 i 1950 quan un grup d'europeus decideixen fermament dir prou a la guerra. Com diu Javier Solana (1942) en rebre el premi Carlemany a Aquisgrà el 2007, la construcció europea arranca amb la voluntat de segellar la pau entre Alemanya i França. 40 anys després ha estat la clau de volta de la reunificació pacífica del continent. A Europa, afegeix, hem estat capaços d'abandonar el vell i estèril concepte de basar la nostra seguretat en la debilitat de l'altre, mentre que ara sabem que serem forts i pròspers si els nostres veïns també ho són.

Què és el que ha fet que Europa hagi passat de ser una incubadora de guerres mundials a convertir-se en una corretja de transmissió de la pau i la democràcia? No hi ha una sola resposta. La primera podria ser la por a repetir les tragèdies del passat més immediat en què, en un període de 70 anys, França i Alemanya s'enfronten en

**Europa ha estat capaç d'abandonar
l'estèril concepte de basar la seguretat
en la debilitat de l'altre, quan hem estat
conscients que serem forts i pròspers si
els nostres veïns també ho són**

tres guerres que causen la mort de desenes de milions de soldats i civils en accions bèl·liques.

La segona és més senzilla i fa referència al dret i a la legalitat internacional, que han estat el camí que ha decidit emprendre Europa per ser una de les realitats més possibilistes i més humanistes que hi ha avui al món. La genialitat de Jean Monnet (1888-1979), Robert Schumann (1886-1963), Alcide De Gasperi (1881-1954), Paul Henri Spaak (1899-1972) i la resta de fundadors de l'embrió de la Unió Europea (UE) d'avui consisteix en entendre una mà invisible que fa possible una societat ordenada, a partir de l'interès nacional de cada país. Es crea una màquina d'alquímia política en la qual cada estat persegueix el seu interès nacional, de tal manera que quan els diferents interessos nacionals entrin en la caixa màgica de la integració europea, per l'altre extrem en surti un projecte comú.

El procés ha estat llarg i feixuc. Dels sis primers membres que signen el Tractat de Roma el 1957, l'Europa de les democràcies s'ha anat eixamplant fins que avui en som 27, amb la possibilitat de què encara hi hagi cabuda per uns quants més que truquen a la porta.

El projecte ha anat de baix a dalt, fins a arribar a la xifra de 500.000.000 d'habitants que generen una quarta part del producte brut mundial. És la primera potència comercial i aporta la meitat de l'ajut mundial a la cooperació al desenvolupament. Des del punt de vista econòmic, de convivència i de llibertats, l'Europa d'avui és l'èxit

La UE és una màquina d'alquímia política que funcionarà quan els interessos nacionals entrin a la caixa màgica de la integració europea i per l'altre extrem en surti un projecte comú

més extraordinari que ha conegut la nostra vella civilització. Països com Alemanya, que ha provocat els conflictes més tenebrosos en el segle passat, ha tingut la valentia de demanar perdó i, a la vegada, ha exercitat una generositat que ha contribuït decisivament a què els fons de cohesió siguin un factor d'equilibri i prosperitat arreu del continent.

Europa s'ha construït malgrat els conflictes interns derivats dels interessos particulars dels estats que la formen i les crisis internacionals que en aquests temps precisament sembren la por i la desesperança en milions de ciutadans d'arreu del món.

S'ha de dir també que des del vessant polític i institucional, després de la macroampliació, Europa ha recuperat el seu territori tradicional, fent coincidir pràcticament l'Europa política amb la geogràfica, i ha fet possible la convivència entre cultures, llengües, religions i civilitzacions amb trets molt diferenciats.

Però totes aquestes realitats tan positives tenen uns contrapunts que podrien desfer el llarg i fructuós recorregut de més de 50 anys de pau a Europa. Tot i la situació d'incertesa que avui dia es viu, després dels resultats negatius en els referèndums francès i holandès sobre la Constitució europea (2004),¹ els desacords entre els estats potents en matèries claus o les dificultats per apro-

var un limitat pressupost comunitari, el cert és que la UE és més necessària que mai.

Pot ser pertinent recordar els cinc axiomes per definir Europa que empra George Steiner² (1929) en el seu petit assaig *La idea d'Europa* i que no són polítics ni econòmics però sí humanitzats: els cafès; el paisatge que podem recórrer, abastable i d'escala humana; els carrers i les places que porten noms d'estadistes, científics, artistes, escriptors del passat –a Dublín, fins i tot les parades d'autobús indiquen on són les cases dels poetes–; la nostra doble procedència d'Atenes i de Jerusalem; i, per acabar, el temor d'un capítol final, d'aquell famós crepuscle hegel·lià, que enfosqueix la idea i la substància d'Europa fins i tot en ple migdia. Steiner ens recorda les grans deses de la nostra civilització i les seves més catastròfiques misèries. Europa ha de mirar el futur sense oblidar mai el seu passat.

Com diu Xavier Ferrer³ (1956) en el seu llibre *Viure segurs a Europa*, cada estat europeu per si sol és incapaç de fer front amb eficàcia a l'economia cada vegada més global, a la competència que ens ve inexorablement de l'Àsia, a la problemàtica i la realitat de la immigració, i també al terrorisme internacional o als problemes més actuals en els quals fa uns mesos no hi pensàvem.

Les mancances són polítiques i institucionals. La UE és

1 *Tractat pel qual s'estableix una Constitució per Europa*. Consell Europeu. Roma, 29 d'octubre de 2004.

2 STEINER, G., *La idea de Europa*. Ediciones Siruela. Madrid, 2005.

3 FERRER, X., *Viure segurs a Europa*. Dèria Editors. Barcelona, 2009.

Les mancances són polítiques i institucionals. La UE és una gegantina maquinària que funciona amb els fils molt prims, amb més voluntarietat que impuls polític

una gegantina maquinària que funciona amb els fils molt prims, amb més voluntarietat que impuls polític. Però potser no hi ha una altra forma per fer coincidir els interessos de tots els seus membres i no quedar arraconada en un món en què les solucions són globals però s'han d'aplicar localment.

Les institucions europees estan perfectament dibuixades amb la Comissió, el Parlament Europeu i les cimeres dels estats membres que es celebren com a mínim quatre vegades l'any. Però el Tractat de Lisboa (2007),⁴ que preveu una estructura jurídica per l'Europa dels 27 que abandoni el caràcter rotatori de les presidències semestrals amb un president elegit per sis anys que rendeixi comptes al Parlament, no està vigent. Per tant, es podria dir que Europa viu en una interinitat constitucional que li permet funcionar però que no té la solidesa imprescindible per fer front a les problemàtiques que sorgeixen en una realitat geopolítica d'aquesta magnitud.

La UE s'assembla a un gegant amb els peus de fang. No és un sistema federal ni tampoc unitari. Funciona per directives de Brussel·les o per decisions aprovades al Parlament d'Estrasburg que no sempre són acollides favorablement pels estats membres.

La darrera ampliació ha tingut efectes molt positius per desactivar conflictes en un continent fins fa poc dividit i

històricament procliu a les confrontacions armades. Però els nous membres eren, fins fa ben poc, estats totalitaris sota el paraigües de Moscou, i serà necessària una llarga tasca de pedagogia i d'uropeisme per tal que els nous ciutadans europeus es convencin dels avantatges de pertànyer a un àmbit en què la llibertat i els interessos de tots conflueixin de forma natural.

La realitat és que la UE és una potència econòmica mundial però políticament està encara molt lluny de tenir la influència exterior dels gegants asiàtics, de Rússia i dels EUA. Per no tenir, encara no disposa ni d'una política exterior comuna.

Estats Units d'Amèrica

La història nord-americana és recent, però el seu estudi és amplíssim i plasmat en una extensa historiografia, però també amb senyals visibles en tots els estats, ciutats i carrers del país. L'escola és el centre bàsic on els alumnes aprenen la història amb totes les seves grandeses i petits detalls. Aquest meticulós coneixement històric dona un gran relleu a les institucions i a les seves funcions en la vida ordinària de la gent. Així, cada un dels darrers presidents ha constituït una fundació en la que s'emmagatzemen tots els records, escrits, llibres i altres objectes personals que es posen a disposició del gran públic per poder fer recerca sobre el seu pas per la Casa Blanca.

---

⁴ *Tractat de reforma institucional de la Unió Europea*. Consell Europeu. Lisboa, 19 d'octubre de 2007.

Els nord-americans tenen un estat social i una constitució democràtica que no l'han conquerit amb una revolució sinó que el porten d'Europa a la seva arribada a Amèrica

Per entendre el funcionament dels EUA com un sistema federal en acció no n'hi ha prou en passar uns dies al Districte Federal de Washington, on la democràcia americana funciona amb uns rituals gairebé sincronitzats. El poder executiu és a la Casa Blanca, el poder legislatiu a les dues cambres del Congrés que tenen la seu al Capitoli i el poder judicial al Tribunal Suprem.

Abans, cal passejar-se uns quants dies per la ciutat de Filadèlfia, llegir amb atenció els *Federalists Papers* i viatjar amb Alexis de Tocqueville (1805-1859) per les pàgines del seu llibre *De la démocratie en Amérique*,⁵ que es publicà en francès i en dos volums entre els 1835 i 1840.

Filadèlfia és el bressol de la democràcia americana, en ser la ciutat on es declara la seva independència d'Anglaterra el 1776 i on es redacta i aprova la Constitució el 1787, la més vella de les democràcies occidentals, tenint present que Anglaterra no disposa d'una constitució escrita. Passejar pels carrers de la ciutat, fundada per William Penn (1644-1718) després de rebre la franquícia del rei Carles II d'Anglaterra (1630-1685) el 1682, és com una visita al museu de la història fundacional dels EUA. Si Memphis, a l'estat de Tennessee, al bell mig del gran riu Mississippí, és la banda sonora de la història americana, Filadèlfia és la seva partitura escrita.

Penn funda una colònia basada en la llibertat religiosa i, com a bon quàquer, hi convida als seus coreligionaris an-

glesos i holandesos, els mennonites alemanys i els amish –que s'estableixen en el què encara avui és la Pennsilvània holandesa, vestint com fa dos segles i mantenint els mateixos costums, visitats com una reserva pels turistes de tot el món. L'esperit de la llibertat religiosa, cívica, comercial i política és present en els seus carrers, cementiris, edificis públics, esglésies i les voreres històriques del riu Delaware.

La campana de la Llibertat, les mansions on visquen els presidents George Washington (1732-1799), Thomas Jefferson (1743-1826), James Madison (1751-1836) i la d'un dels seus més famosos residents, Benjamin Franklin (1706-1795) –inventor, científic, editor i estadista que convertí la ciutat de Filadèlfia en el centre cultural i polític– són els signes meticulosament assenyalats del naixement polític dels EUA. Hannah Arendt (1906-1975) argumenta que la revolució americana és la més perdurable de les revolucions de l'era moderna, les que són impulsades per les esperances laiques de la Il·lustració del segle XVIII.

Els immigrants que arriben a Nova Anglaterra pertanyen a classes acomodades de la vella Europa. Quan s'estableixen en territori nord-americà creen una societat on no hi havia pobres ni rics. S'anomenen pelegrins i puritans. Però no porten només una doctrina religiosa, sinó política. Perseguits pels governs dels seus països, els puritans busquen una terra abandonada on poder viure a la seva manera i tractar a Déu en llibertat, lluny de les guer-

---

5 DE TOCQUEVILLE, A., *La democràcia en Amèrica*. Akal. Madrid, 2007.

Els immigrants que arriben a Nova Anglaterra busquen una terra per poder viure a la seva manera, tractant Déu en llibertat, fugint de les guerres de religió europees

res religioses desfermades a Europa per la Reforma i la Contrareforma.

Per la seva part, els *Federalist Papers* són una col·lecció de 85 articles publicats en dos diaris de Nova York per convèncer de la necessitat de votar afirmativament la Constitució que es tramet als estats per a la seva ratificació a finals de 1787. L'esborrany del text constitutiu és durament criticat i, per aquesta raó, Alexander Hamilton (1755-1804) comença la publicació d'articles en els diaris *The Independent Journal* i *The New York Packet* –agrupats el 1788 en el llibre *The Federalist*⁶– per convèncer els ciutadans de Nova York que votin a favor de la Constitució, argumentant que el vell govern, tal i com existia en els articles de la Confederació, té molts defectes i que la nova Carta Magna, que estableix les branques del poder executiu, legislatiu i judicial, és la millor fórmula per garantir els ideals de la justícia i els drets individuals. Hamilton és l'autor de la majoria d'articles, signats amb el pseudònim de Publius, però també hi col·laboren James Madison i John May (1745-1829). Amb el temps, els articles s'han convertit en uns documents clàssics sobre el liberalisme constituent dels EUA i també com a primera font per a la interpretació de la Constitució per la seva càrrega explicativa de la filosofia inspiradora del federalisme americà. De fet, Jefferson diu que són el millor comentari que mai s'havia escrit sobre els principis del bon govern.

Els papers intenten resoldre un doble problema: establir un govern capaç de controlar els governants i obligar el govern a controlar-se a si mateix. És el famós principi dels *Checks and balances* o contrapesos entre els tres poders, de tal forma que cap d'ells en pugui fer un ús abusiu. També apareix, naturalment, la llibertat de premsa i d'opinió que fa que tots els poders estiguin sotmesos a la crítica dels mitjans de comunicació. Aquest principi de la llibertat l'expressa de nou Jefferson el mateix 1787, que davant dels atacs que rebia diu solemnement que «si hagués de decidir si és millor tenir un govern sense diaris o diaris sense govern, no dubtaria ni un moment per inclinar-me pel segon».

Els contrapoders estan dintre del sistema de tal manera que cap pugui alçar-se sobre els altres, i es controlin i limitin en el dia a dia. La Constitució preveu que el president sigui elegit cada quatre anys, una cambra de representants amb mandats de dos anys, un terç del Senat que es renova bianualment, un Tribunal Suprem escollit amb caràcter vitalici pel president de torn quan es produeix una baixa. Per la seva part, els estats federats tenen la seva pròpia dinàmica, les seves formes diverses d'escollir els governadors, representants i senadors i uns poders en cada estat que tenen els seus propis costums i hàbits democràtics. Així, res no pot canviar sense un ampli consens dels poders que se centralitzen en el Districte Federal de Washington però que garanteix també la dinàmica pròpia de cada estat.

---

6 DD.AA., *El Federalista: el debate por la unión*. Libro libre. San José, 1986.

Les dues realitats actuals tenen en comú la llibertat dels seus ciutadans, els drets humans i el mercat com a forma més adient per promoure el progrés i el creixement econòmic

Retornant a la història, la Guerra Civil (1860-1865) causa més de 600.000 morts en el camp de batalla que enfronta els unionistes comandats pel president Abraham Lincoln (1809-1865) i els confederats que abandona el general Robert Lee (1807-1870). La guerra es lliura per dos conceptes fonamentals. Lincoln vol preservar la unió de tots els estats en el sistema federal establert per la Constitució i també per alliberar l'esclavatge, com està previst en el primer article de la Carta Magna, el qual afirma que tots els homes han estat creat iguals, però que molts estats sudistes no complien. La victòria dels unionistes és clara i definitiva. Però passa més d'un segle fins que el 1965 el president Lyndon Johnson (1908-1973) signa la *Llei dels Drets Civils* que aboleix per sempre l'esclavatge. Aquest fet el recorda recentment Barack Obama (1961) en ser elegit president, afirmant que quan va néixer encara hi havia bastants estats americans on els negres no podien votar.

Finalment, com comentàvem, l'altra referència indispensable és el llibre escrit per Tocqueville, *De la democràcie en Amèrica*, on reflexiona sobre com es vivia als EUA la democràcia. Tocqueville, fill d'una família de monàrquics i conservadors, té una repulsió a tot el que significa la revolució segurament fruit de tot el què va viure la seva família durant la Revolució Francesa. En el seu llibre, escrit durant una missió governamental per estudiar el sistema penitenciari dels EUA, explica com viuen els nord-americans, com respecten les institucions i les lleis,

quines són les seves preocupacions... Arribant a la conclusió que quan una majoria ha fixat el seu criteri sobre una qüestió sobren totes les discussions.

Són observacions d'un europeu ferit per les disbauxes de la Revolució Francesa i que compara amb l'estabilitat d'un país que no té «una escola filosòfica pròpia, però es pot detectar que tots els ciutadans dirigeixen les seves activitats intel·lectuals de la mateixa manera i tenen els mateixos principis. (...) Els nord-americans tenen un estat social i una constitució democràtica que no l'han conquerit amb una revolució sinó per un estat social que és el que portaren d'Europa a la seva arribada a Amèrica. (...) Els pobles democràtics tenen una afició natural per la llibertat però també tenen una semblant passió per la igualtat».

La història nord-americana està plena d'ombres i de misèries com les de qualsevol societat. Un historiador marxista com Eric Hobsbawm (1917) no té recels en afirmar que el segle XX l'han guanyat els EUA. Quan els dirigents han traspassat les ratlles contínues –com és el cas dels dos mandats del president George W. Bush (1946)– es posen en marxa els mecanismes per fer un gir inesperat i tornar als seus principis fundacionals.

La comparació entre el procés de construcció europea i el funcionament de la democràcia americana és molt ariscat. Les dues realitats actuals tenen en comú la llibertat dels seus respectius ciutadans, els drets humans, el mercat com a forma més adient per promoure el progrés i el creixement econòmic.

El que separa els dos sistemes és la història que ha portat a Europa a lliurar guerres massa freqüents entre els estats i que ara ha entrat en un procés de pau i convivència que tant de bo no s'espatlli amb el retorn de vells fantasmes que ens ha portat a confrontacions doloroses i estèrils en nom dels estats, de les idees o dels interessos.

Els nord-americans no han conegut cap cop d'estat i la seva Constitució ha perdurat més de dos segles. Europa s'està fent mentre que als EUA estan molt fets i segurs, sigui quin sigui el futur que els espera. |

+ INFO

Fonts

- **DD.AA.**, *El Federalista: el debate por la unión*. Libro libre. San José, 1986.
- **DE TOCQUEVILLE, A.**, *La democracia en América*. Akal. Madrid, 2007.
- *Tractat pel qual s'estableix una Constitució per Europa*. Consell Europeu. Roma, 29 d'octubre de 2004.
- *Tractat de reforma institucional de la Unió Europea*. Consell Europeu. Lisboa, 19 d'octubre de 2007.

Llibres

FERRER, X., *Viure segurs a Europa*. Dèria Editors. Barcelona, 2009.

STEINER, G., *La idea de Europa*. Ediciones Siruela. Madrid, 2005.